

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

© 2014 БАДИДА М. П., ЖУК І. І.

УДК 358.16

Бадида М. П., Жук І. І. Напрямки підвищення ефективності бюджетного фінансування соціально-економічного розвитку Карпатського регіону

Метою статті є визначення основних проблем і причин низької ефективності використання бюджетних ресурсів в областях Карпатського регіону та вироблення напрямків підвищення їх фінансової спроможності. В статті розглянуто основні проблеми та причини низької ефективності використання бюджетних ресурсів в областях Карпатського регіону. Основну увагу приділено низькій ефективності таких механізмів забезпечення регіонального розвитку, як делеговані видатки, державні закупівлі, державні інвестиції. За результатами проведених досліджень визначено напрямки підвищення фінансової спроможності Карпатського регіону. Необхідно забезпечувати стимулювання економічного зростання регіону за рахунок чіткої ув'язки бюджетних витрат з пріоритетами державної та регіональної політики, підвищувати їхню ефективність з метою досягнення результатів з найменшими витратами. Перспективами подальших досліджень у даному напрямку є запровадження програмно-цільового планування; оцінка ефективності бюджетних витрат; реструктуризація бюджетного сектору; вдосконалення державного та громадського фінансового контролю за освоєнням бюджетних коштів.

Ключові слова: бюджетне фінансування, соціально-економічний розвиток регіону, Карпатський регіон, місцевий бюджет, ефективність

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 11.

Бадида Марія Петрівна – кандидат економічних наук, професор, Закарпатський державний університет (вул. Заньковецької, 89а, Закарпатська обл., м. Ужгород, 88015, Україна)

Жук Інна Іванівна – аспірант, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (пр. Перемоги, 54/1, Київ, 03068, Україна)

Email: Zhuk_Inna@i.ua

УДК 358.16

UDC 358.16

Бадида М. П., Жук И. И. Направления повышения бюджетного финансирования социально-экономического развития Карпатского региона

Целью статьи являются определение основных проблем и причин низкой эффективности использования бюджетных ресурсов в областях Карпатского региона и выработка направлений повышения их финансовой состоятельности. В статье рассмотрены основные проблемы и причины низкой эффективности использования бюджетных ресурсов в областях Карпатского региона. Основное внимание уделено низкой эффективности таких механизмов обеспечения регионального развития, как делегированные расходы, государственные закупки, государственные инвестиции. По результатам проведенных исследований определены направления повышения финансовой состоятельности Карпатского региона. Необходимо обеспечивать стимулирование экономического роста региона за счет четкой увязки бюджетных расходов с приоритетами государственной и региональной политики, повышать эффективность с целью достижения результатов с наименьшими затратами. Перспективами дальнейших исследований в данном направлении являются внедрение программно-целевого планирования; оценка эффективности бюджетных расходов; реструктуризация бюджетного сектора; усовершенствование государственного и общественного финансового контроля над освоением бюджетных средств.

Ключевые слова: бюджетное финансирование, социально-экономическое развитие региона, Карпатский регион, местный бюджет, эффективность

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 11.

Бадида Мария Петровна – кандидат экономических наук, профессор, Закарпатский государственный университет (ул.Заньковецкой, 89а, Закарпатская обл., г. Ужгород, 88015, Украина)

Жук Инна Ивановна – аспирант, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (пр. Победы, 54/1, Киев, 03068, Украина)

Email: Zhuk_Inna@i.ua

Baduda M. P., Zhuk I. I. Ways of Increasing the Budgetary Financing of Socio-economic Development of the Carpathian Region

The aim of the article is to identify the main problems and causes of low efficiency of public resources in the areas of the Carpathian region and develop ways to increase their financial viability. The article describes the main problems and causes of low efficiency of public resources in the areas of the Carpathian region. Emphasis is placed on the low efficiency of such mechanisms for regional development, as delegated expenditure, public procurement, and public investment. According to the results of the research the directions were set to increase the financial viability of the Carpathian region. It is necessary to provide incentives for economic growth in the region through a clear link between budget spending priorities of state and regional policies, increase efficiency in order to achieve results at the lowest cost. Prospects for further research in this direction is the introduction of targeted program planning; evaluation of the effectiveness of budget expenditures; restructuring of the public sector; improvement of the state and public financial control over the development budget.

Key words: government funding, the socio-economic development of the region, the Carpathian region, the local budget, efficiency

Pic.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 11.

Baduda Maria P. – Candidate of Sciences (Economics), Professor, Transcarpathian State University (vul.Zankovetskoyi, 89a, Zakarpatska obl., m. Uzhgorod, 88015, Ukraine)

Zhuk Inna I. – Postgraduate Student, Kyiv National Economic University named after. V. Getman (pr. Peremogy, 54/1, Kyiv, 03068, Ukraine)

Email: Zhuk_Inna@i.ua

Вступ. Визначальною тенденцією фінансового забезпечення реалізації регіональної політики на сучасному етапі суспільного розвитку України є обмеженість бюджетних ресурсів, які акумулюються як на регіональному, так і на національному рівні. Це, з одного боку, обумовлює першочергове фінансування поточного функціонування соціально-економічних систем регіонів і зменшення частки ресурсів, які спрямовуються на цілі їх розвитку. З іншого боку, така ситуація вимагає вироблення нових підходів до підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів за всіма напрямками, а також залучення всіх можливих джерел для фінансування регіональних і міжрегіональних проектів, спрямованих на активізацію економічного розвитку на мезорівні. В таких умовах виникає необхідність нарощення фінансової бази та досягнення фінансової спроможності регіонів підвищує значення ендогенних чинників регіонального зростання, що зміщує пріоритети в системі управління фінансовим забезпеченням регіональної політики, а саме: зменшує роль традиційних механізмів фінансування розвитку регіонів та актуалізує фінансові механізми регулювання регіонального розвитку, які базуються на оцінюванні здатності регіонів акумулювати та ефективно використовувати власний фінансовий потенціал.

Сукупність означених проблем і пріоритетів є вкрай актуальною для Карпатського регіону, області якого впродовж тривалого періоду залишаються дотаційними, незважаючи на значний соціально-економічний і фінансовий потенціал.

Множина питань, пов'язаних з функціонуванням фінансової системи регіонального рівня та бюджетним забезпеченням регіонального розвитку висвітлена у працях В. Боронос [1], М. Бутка [2], І. Вахович [4], М. Козоріз [6, 11], І. Луніної [7], О. Молдована [8], В. Піхоцького [9], І. Сторонянської [10] та інших. Водночас аналіз зазначених праць дозволяє стверджувати про необхідність вироблення модернізованої моделі фінансування регіону на принципах ефективного використання бюджетних ресурсів.

Метою статті є визначення основних проблем і причин низької ефективності використання бюджетних ресурсів в областях Карпатського регіону та вироблення напрямків підвищення їхньої фінансової спроможності.

Аналіз місцевих бюджетів Карпатського регіону дозволяє зробити висновок, що до основних проблем, які негативно впливають на фінансування соціально-економічного розвитку його областей, слід віднести наступні:

- обтяжливий і несправедливий механізм «делегованих видатків», який на сьогодні є чи не найбільшою вадою міжбюджетних відносин;
- значна залежність від бюджетів вищого рівня, що часто спричиняє невідповідність між реальними потребами на місцях та статтями, за якими скеровані кошти на місцевий рівень;
- неефективний механізм функціонування Державної казначейської служби, що виявляється у невідповідності наявності коштів на рахунках органів місцевого самоврядування та реальними можливостями їх використати;
- реалізація програмно-цільового управління бюджетними ресурсами на місцевому рівні має час-

то номінальний характер, що не дозволяє отримати реальний ефект від нього.

Відповідно до останніх змін до Бюджетного кодексу [3] було розширено повноваження місцевої влади, а саме: місцевим бюджетам дозволили розпоряджатися коштами на соціальне забезпечення, охорону здоров'я і освіту. По Карпатському регіону на ці три напрямки у 2013 р. припало 69,71 % (соціальний захист – 22,72 %; охорона здоров'я – 21,5 %; освіта – 35,39 %). Що до цих видатків, то місцева влада не має жодного відношення, оскільки не визначає ні принципи їх формування, ні механізми розподілу, ні сам обсяг цих витрат. Тобто обласні, районні та місцеві (в містах) бюджети «переводять» кошти від Кабміну до бюджетних організацій, жодним чином не впливаючи на процес.

Практика свідчить, що в структурі видатків регіональних бюджетів зростає частка витрат на соціальну сферу, проте фінансова підтримка реального сектору знижується. У табл. 1 наведено структуру видаткової частини зведених бюджетів областей Карпатського регіону у 2008 – 2013 рр.

Як свідчать статистичні дані, протягом останніх п'яти років понад $\frac{4}{5}$ бюджету регіону спрямовувались на фінансування освіти, соціальний захист та соціальне забезпечення, а також охорону здоров'я, причому їх питома вага, за винятком 2008 р., щорічно зростала. Активність фінансування житлово-комунального господарства та економічної діяльності навпаки демонструє тенденцію до зниження, адже у 2013 р. сукупна питома вага витрат бюджету за цими двома статтями складала лише близько 8,98 %¹. Для порівняння, у 1991 р. фінансування статті «Розвиток окремих галузей економіки» становило 20,4 % від усіх витрат бюджету.

Протягом останніх п'яти років питома вага витрат бюджетів областей Карпатського регіону на фінансування житлово-комунального господарства знизилась в 1,87 рази (з 5,24 % у 2009 р. до 2,8 % в 2013 р.), а економічної діяльності – майже в 2 рази (з 11,73 % у 2008 р. до 6,18 % в 2013 р.) (рис. 1).

За цих умов регіональним органам влади складно забезпечувати фінансову підтримку реального сектора економіки підопічного їм регіону, розвивати його інфраструктуру, залучати інвестиційні та кредитні ресурси.

У таких умовах важливим питанням також є подолання патерналістських настроїв на регіональному та місцевому рівнях управління, запровадження в практику господарювання системи стимулювання місцевих органів влади з боку держави за їх здатності акумулювати фінансовий капітал в регіонах та створення умов для його ефективного використання в межах регіонів. Отже, можемо стверджувати, що існуюча ситуація в економіці та в бюджеті регіонів вимагає кардинальних змін.

Одним із головних напрямів реформування бюджетного процесу повинно стати вдосконалення та розширення сфери застосування програмно-цільових методів бюджетного планування, а також більш тісна ув'язка бюджетного

¹ Тут і далі розрахунки автора Жук І. І. на основі інформації, наданої Головними управліннями Державної казначейської служби України у Львівській, Івано-Франківській, Чернівецькій та Закарпатській областях

Таблиця 1

Структура видаткової частини зведених бюджетів областей Карпатського регіону 2008 – 2013 рр.*

Види доходів бюджету	2008 р.		2009 р.		2010 р.		2011 р.		2012 р.		2013 р.	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Видатки загалом	16074,91	100,0	15733,06	100,0	19395,5	100,0	20575,48	100,0	25456,05	100	27965,82	100
Державне управління	766,77	4,77	725,29	4,61	868,92	4,48	940,30	4,57	1176,07	4,62	1306,00	4,67
Правоохоронна діяльність та забезпечення безпеки держави	6,43	0,04	6,29	0,04	7,76	0,04	8,23	0,04	10,18	0,04	13,98	0,05
Освіта	5417,24	33,7	5144,71	32,7	6778,73	34,95	7217,88	35,08	9019,08	35,43	9897,10	35,39
Охорона здоров'я	3316,25	20,63	3088,40	19,63	4121,54	21,25	4524,55	21,99	5414,50	21,27	6012,65	21,5
Соціальний захист та соціальне забезпечення	3182,83	19,8	2731,26	17,36	4003,23	20,64	4892,85	23,78	5615,60	22,06	6353,83	22,72
Житлово-комунальне господарство	517,61	3,22	824,41	5,24	700,18	3,61	502,04	2,44	730,59	2,87	783,04	2,8
Духовний та фізичний розвиток (культура і мистецтво, засоби масової інформації, фізична культура і спорт)	773,20	4,81	758,33	4,82	993,05	5,12	1098,73	5,34	1537,55	6,04	1689,14	6,04
Економічна діяльність (будівництво, сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство, транспорт, дорожнє господарство, зв'язок, телекомунікації та інформатика; інші послуги, пов'язані з економічною діяльністю)	1885,59	11,73	1700,74	10,81	1757,23	9,06	1043,18	5,07	1573,18	6,18	1728,29	6,18
Охорона навколишнього середовища та ядерна безпека	4,82	0,03	7,87	0,05	25,21	0,13	14,40	0,07	17,82	0,07	19,58	0,07
Запобігання та ліквідація надзвичайних ситуацій та наслідків стихійного лиха	11,25	0,07	615,16	3,91	11,64	0,06	14,40	0,07	15,27	0,06	19,58	0,07
Обслуговування боргу	4,82	0,03	20,45	0,13	54,31	0,28	121,40	0,59	104,37	0,41	142,63	0,51
Цільові фонди	160,75	1	94,40	0,6	56,25	0,29	45,27	0,22	61,09	0,24	55,93	0,2
Видатки, не віднесені до основних груп	25,72	0,16	17,31	0,11	15,52	0,08	148,14	0,72	165,46	0,65	226,52	0,81

* розрахунки автора Жук І. І. на основі інформації, наданої Головними управліннями Державної казначейської служби України у Львівській, Івано-Франківській, Чернівецькій та Закарпатській областях

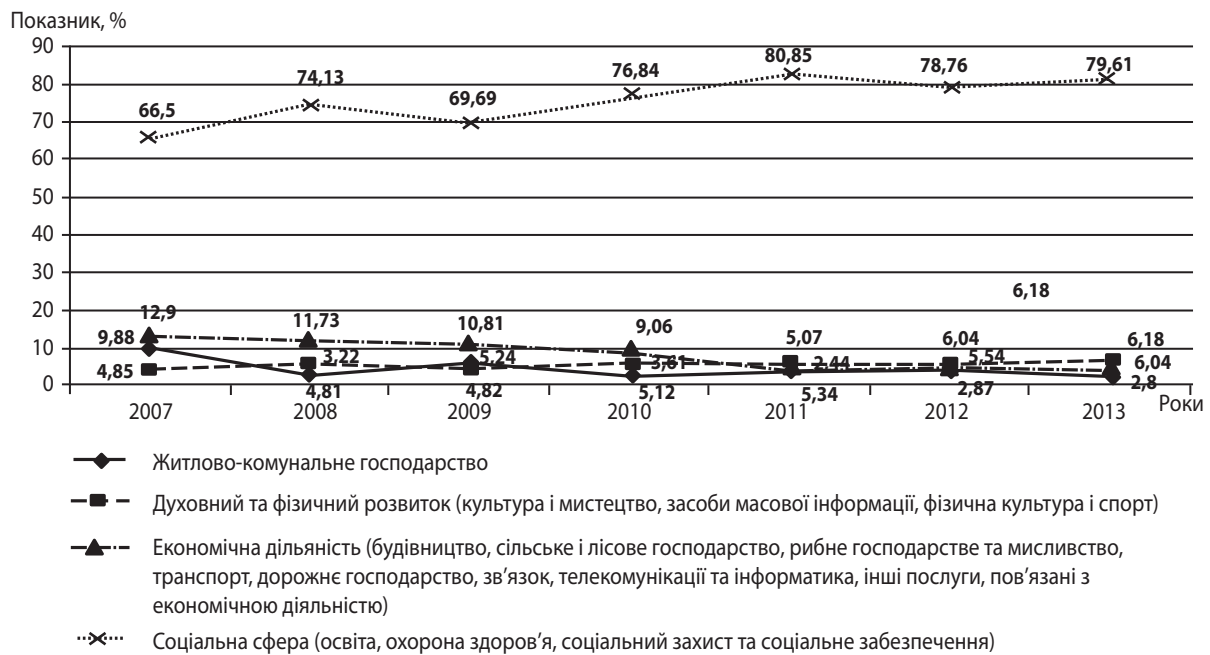

Рис. 1. Структура видаткової частини бюджетів Карпатського регіону у 2007 – 2013 рр.

планування з прогнозами соціально-економічного розвитку регіонів, затвердженими для них довгостроковими цільовими програмами. Зокрема, необхідно напрацювати такі підходи до фінансування бюджетних інвестицій, які б посилювали самостійність в відповідальність регіонів у питаннях формування та виконання інвестиційної політики. Серед проблемних аспектів у сфері прийняття та реалізації регіональних цільових програм варто відзначити наступні:

- достатньо ускладнена процедура проходження документів у регіональних органах у зв'язку з великою кількістю інстанцій, через які вони проходять та з якими їх необхідно узгодити. Наявність адміністративних бар'єрів суттєво збільшує терміни узгодження та затвердження проектно-кошторисної документації по об'єктах фінансування;
- доволі часте несвоєчасне відкриття бюджетного фінансування на реалізацію запланованих заходів, а також нерівномірність надходження коштів на такі цілі протягом фінансового року;
- недостатньо активна участь державних регіональних органів влади у формуванні переліку будівництв та об'єктів, що не дозволяє повною мірою враховувати інтереси та пріоритети регіонів.

Удосконалення та розширення сфери застосування програмно-цільових методів бюджетного планування передбачає формування та включення у бюджетний процес процедури оцінки результативності бюджетних витрат. Проте, поки що не створена система повноцінного моніторингу ефективності бюджетних асигнувань, не розроблені та законодавчо не оформлені показники такої оцінки. Необхідно вдосконалити роботу у цьому напрямі з метою розподілу бюджетних ресурсів за принципом прямої за-

лежності від досягнення конкретних результатів. Оцінка ефективності повинна проводитись за усіма бюджетними асигнуваннями, зокрема й тими, що передаються до статутних капіталів акціонерних товариств (зокрема, інститути розвитку), а також державних корпорацій. Неприпустимою є ситуація, коли бюджетні кошти не використовуються корпораціями за цільовим призначенням і перебувають на депозитних рахунках комерційних банків.

Однією з головних умов економічного зростання регіону та підвищення ефективності використання бюджетних коштів є прискорення процесу реструктуризації бюджетного сектору. Діючий у більшості випадків механізм кошторисного фінансування не є ефективним, оскільки не корелює із результатами діяльності бюджетного закладу. Можливість розпоряджатись позабюджетними доходами формує зацікавленість бюджетних закладів у наданні платних послуг, однак знижує їх інтерес до якісного здійснення своєї основної діяльності. Внаслідок цього відбувається зниження обсягів та якості державних (муніципальних) послуг, що ними надаються. Більшість бюджетних закладів, що надають соціальні послуги, здатні функціонувати в ринкових умовах. Однак в силу різних обставин вони не поспішають переходити на самофінансування.

При подальшому розвитку ефективного бюджетного планування зростає роль державного фінансового контролю. Система державного контролю за використанням бюджетних коштів повинна передбачати обов'язкову оцінку діяльності посадових осіб, відповідальних за прийняті рішення щодо планування та раціонального використання бюджетних коштів. Окрім того, необхідно створити сучасну методичну базу середньострокового прогнозування соціально-економічного розвитку регіону, що необхідна для підвищення якості бюджетного планування.

Удосконалення процесу підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів регіону необхідно здійснювати за двома стратегічними напрямками. Перший повинен передбачати посилення зацікавленості органів державної та регіональної влади, а також місцевого самоврядування у зростанні власної дохідної бази, пошуку нових дохідних джерел і методів формування дохідної частини регіональних бюджетів та посиленні контролю за повнотою та своєчасністю надходжень до бюджету. Другий напрям повинен передбачати вдосконалення діючих та розробку нових механізмів контролю за раціональним та ефективним використанням регіонального бюджету, підвищення обґрунтованості й ефективності використання бюджетних коштів, зниження рівня непрозорості процесів їх освоєння.

Одним із способів підвищення ефективності використання бюджетних коштів повинно стати застосування інформаційної системи аналізу та управління матеріальними ресурсами, що придбані за бюджетні кошти. Пропонується виокремити наступну послідовність взаємопов'язаних дій, спрямованих на формування такої системи. На першому етапі необхідно здійснити попереднє планування витрат бюджету, що ґрунтується на достовірній інформації про потреби в тих чи інших товарах, роботах, послугах. Наступним етапом є організація та проведення відкритих конкурсних торгів по придбанню товарів, робіт та послуг з наступним укладанням відповідних державних контрактів. Третій етап – постійний контроль за своєчасним та належним виконанням умов державних контрактів. Останнім важливим заходом повинні стати регулярні інвентаризації усього придбаного майна в розрізі бюджетної класифікації та залишкової вартості.

Окрім того, необхідно приділяти постійну увагу питанням довгострокового планування з урахуванням проведених інвентаризацій та аналізу обсягів майнового наповнення. Попереднє планування закупівельної діяльності є об'єктивно необхідним через те, що державні замовлення вобов'язковому порядку розміщуються на конкурсній основі, а сама процедура проведення конкурсів потребує певного часу, необхідного на підготовку та проведення таких конкурсів.

Ретельно розроблений план закупівель дозволяє послабити децентралізований характер закупівель, що обумовлено великою кількістю бюджетодержувачів, які володіють повноваженнями державного замовника, шляхом об'єднання державного замовлення на товари однотипного характеру, а також групи товарів, що постачаються за однією транспортною схемою. Принцип ефективності та економічності використання бюджетних коштів закладений всамій процедурі проведення відкритих конкурсних торгів по закупівлі товарів, робіт та послуг для державних потреб.

З метою підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів регіону необхідно:

- наділити органи місцевого самоврядування додатковими повноваженнями в розрізі бюджетного процесу та податковій сфері;
- розробляти фінансово спроможний бюджет розвитку на основі впровадження самостійних засад його формування та використання органами місцевого самоврядування.

Нарощення обсягів і вдосконалення виробництва є не лише джерелом пропозиції товарів і послуг, але і ринком збуту для постачальників засобів виробництва. Надання бюджетних інвестицій працюючим підприємствам та організаціям може суттєво розширити сукупну місткість ринку товарів, послуг, робочої сили, що в кінцевому результаті забезпечить як зростання економіки регіону, так і збільшення величини доходів регіональних бюджетів. Бюджетні інвестиції повинні здійснювати вагомий вплив на розвиток економіки регіону через введення об'єктів інфраструктури, а також ремонту, модернізації та реконструкції діючих об'єктів.

Ефективним напрямом бюджетного інвестування є розвиток інвестиційної та виробничої інфраструктури. Зокрема, необхідні обґрунтовані відповіді на питання про те, які складові інфраструктури найбільш ефективно розвивати на основі бюджетних інвестицій. Іншим завданням є оцінка ефективності державних інвестицій в розвиток виробничої інфраструктури. Кошти бюджету розвитку необхідно спрямовувати на фінансування: відібраних на конкурсній основі експортоорієнтованих та імпортозамінних інвестиційних проектів, високоефективних інвестиційних проектів, структурної перебудови економіки регіонів з огляду на існуючі реалії та можливості, програми з підвищення конкурентоспроможності продукції, що виготовляється в регіоні; проекти, що передбачають зниження енерговитратності як у сфері виробництва, так і житлово-комунальному господарстві.

Критерієм ефективності освоєння бюджетних інвестицій має стати підвищення рівня зайнятості населення, що в свою чергу приведе до збільшення надходжень до місцевих бюджетів і спроможності фінансувати регіональні й місцеві соціальні програми.

Висновок. Проведене дослідження дозволило виокремити напрямки підвищення ефективності бюджетного фінансування на регіональному рівні. Необхідно забезпечувати стимулювання економічного зростання регіону за рахунок чіткої ув'язки бюджетних витрат з пріоритетами державної та регіональної політики, підвищувати ефективність бюджетних витрат з метою досягнення результатів з найменшими витратами. З цією метою необхідно розробити та запровадити комплекс заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання бюджетного фінансування регіону, за наступними пріоритетними напрямками: запровадження програмно-цільового планування; оцінки ефективності бюджетних витрат; реструктуризації бюджетного сектору; вдосконалення державного та громадського фінансового контролю за освоєнням бюджетних коштів.

Окрім зазначеного, важливо визначитись із напрямками бюджетного інвестування економіки Карпатського регіону, які спроможні дати максимальний позитивний результат у вигляді поштовху для розвитку соціально-економічних систем цих регіонів загалом. З огляду на наведені стратегічні орієнтири у Карпатському регіоні, вважаємо за доцільне залучати наявні та здійснювати пошук нових додаткових бюджетних ресурсів для фінансування:

- розвитку інфраструктури підтримки підприємств малого та середнього бізнесу шляхом підтримки

існуючих і створення нових агенцій та організацій;

- розробки та впровадження програми розвитку сільських територій, зокрема, шляхом вдосконалення ринкової інфраструктури та підтримки підприємництва на селі;
- розробки та впровадження програм, що забезпечать вільну конкуренцію компаній у сфері здійснення державних закупівель і надання муніципальних послуг;
- раціоналізації системи менеджменту та процесів реструктуризації державних підприємств;
- покращення якості навколишнього середовища регіону, забезпечення його екологічної стабільності та привабливості ландшафтів;
- розвитку туристичної інфраструктури та промоції рекреаційного потенціалу;
- проектів, спрямованих на підвищення інноваційного потенціалу регіональної економіки;
- розробки та реалізації програм, що передбачають використання переваг прикордонного розташування регіону з метою забезпечення відкритості і активізації міжнародних контактів областей Карпатського регіону тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боронос В. Г. Оцінка ролі фінансового потенціалу регіону в дослідженні стійкості економічного розвитку території / В. Г. Боронос // Вісник СНАУ. Серія «Фінанси і кредит». – 2011. – № 2. – С. 85 – 97.
2. Бутко М. П. Методичні підходи до оцінки ефективності інвестицій у регіональних господарських системах / М. П. Бутко, О. Ю. Акименко // Регіональна економіка. – 2011. – № 1. – С. 39 – 47.
3. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=267661
4. Вахович І., Камінська І. Фінансова спроможність регіону : діагностика та механізми забезпечення: [монографія] / І. Вахович, І. Камінська. – Луцьк : Надстир'я, 2009. – 395 с.
5. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.2007 № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
6. Козоріз М. Концептуальні засади управління фінансовим потенціалом регіону / М. Козоріз, І. Сторонянська // Економіст. Український журнал. – 2011. – № 5. – С. 24 – 27.
7. Луніна І. І. Місцеві бюджети України: пошук нових підходів до проведення реформ / І. І. Луніна // Економіка України. – 2009. – № 3. – С. 31 – 40.
8. Нова архітектура бюджетної системи України: ризики та можливості для економічного зростання / О. О. Молдован, Я. А. Жаліло, О. В. Шевченко; [за редакцією Я. А. Жаліло]. – К. : НІСД, 2010. – 35 с.
9. Піхоцький В. Ф. Державне забезпечення соціальних потреб регіонів / В. Ф. Піхоцький // Регіональна економіка. – 2012. – № 1. – С. 107 – 114.
10. Управління фінансовими ресурсами місцевих бюджетів Львівщини: проблеми та напрями підвищення ефективності / [І. З. Сторонянська, М. А. Козоріз, С. А. Давимука, Г. В. Возняк та ін.]; НАН України. Інститут регіональних досліджень; за ред. д.е.н., проф. І. З. Сторонянської. – Львів : ІРД НАНУ, 2013. – 93 с.
11. Фінансовий потенціал регіону: механізми формування та використання: [монографія] / Козоріз М. А., Сторонянська І. З. та ін. – Львів : ІРД НАНУ, 2012. – 306 с.

REFERENCES

- Boronos, V. H. "Otsinka roli finansovoho potentsialu rehionu v doslidzhenni stiikosti ekonomichnoho rozvytku terytorii" [Role of the financial capacity of the region to study the stability of the economic development of the territory]. *Visnyk SNAU. Seriya «Finansy i kredyt»*, no. 2 (2011): 85-97.
- Butko, M. P., and Akymenko, O. Yu. "Metodychni pidkhody do otsinky efektyvnosti investytsii u rehionalnykh hospodarskykh systemakh" [Methodological approaches to evaluating the effectiveness of investments in regional economic systems]. *Rehionalna ekonomika*, no. 1 (2011): 39-47.
- Kozoriz, M., and Storonianska, I. "Kontseptualni zasady upravlinnia finansovym potentsialom rehionu" [Conceptual foundations of the financial potential of the region]. *Ekonomist. Ukrainskyi zhurnal*, no. 5 (2011): 24-27.
- Kozoriz, M. A., and Storonianska, I. Z. *Finansovy potentsial rehionu: mekhanizmy formuvannia ta vykorystannia* [The financial potential of the region: mechanisms of formation and use]. Lviv: IRD NANU, 2012.
- [Legal Act of Ukraine] (2007). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
- [Legal Act of Ukraine]. http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=267661
- Lunina, I. I. "Mistsevi biudzhety Ukrainy: poshuk novykh pidkhodiv do provedennia reform" [The local governments of Ukraine: the search for new approaches to reform]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 3 (2009): 31-40.
- Moldovan, O. O., Zhalilo, Ya. A., and Shevchenko, O. V. *Nova arkhitektura biudzhethnoi systemy Ukrainy: ryzyky ta mozhlyvosti dlia ekonomichnoho zrostannia* [The new architecture of the budgetary system of Ukraine: risks and opportunities for economic growth]. Kyiv: NISD, 2010.
- Pikhotskyi, V. F. "Derzhavne zabezpechennia sotsialnykh potreb rehioniv" [State provision of social needs of the regions]. *Rehionalna ekonomika*, no. 1 (2012): 107-114.
- Storonianska, I. Z., Kozoriz, M. A., and Davymuka, S. A. *Upravlinnia finansovymy resursamy mistsevykh biudzhethiv Lvivshchyny: problemy ta napriamy pidvyshchennia efektyvnosti* [Financial resources of local budgets Lviv region: problems and ways of improving efficiency]. Lviv: IRD NANU, 2013.
- Vakhovych, I., and Kaminska, I. *Finansova spromozhnist rehionu : diahnozyka ta mekhanizmy zabezpechennia* [The financial capacity of the region: diagnosis and mechanisms of support]. Lutsk: Nadstyr'ia, 2009.